EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2023.11.23.
COM(2023) 707 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

A 2023–2027-es időszakra vonatkozó KAP stratégiai tervek összefoglalása: közös erőfeszítés és kollektív ambíció

1. BEVEZETÉS

A közös agrárpolitika (KAP) stratégiai tervei (a továbbiakban: KAP stratégiai tervek vagy tervek) a KAP 2023 és 2027 közötti megvalósításának kulcsfontosságú eszközei. Az átfogó uniós célkitűzések elérésének biztosítása céljából a tagállamok által kidolgozott és a Bizottság által jóváhagyott tervek összesen **307 milliárd EUR** közkiadással támogatják a mezőgazdaságot és a vidéki területeket az Európai Mezőgazdasági Garanciaalapon (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapon (EMVA) keresztül (beleértve a nemzeti társfinanszírozást is).

Az **egységes tervezési eszközt** jelentő tervek bevezetésével az uniós jogalkotók a megfelelésről a **teljesítményre** helyezték át a KAP végrehajtásának hangsúlyát. Ennek megfelelően a tagállamok **mindkét alap** KAP-**eszközeit** (közvetlen kifizetések, bizonyos piaci ágazatokra irányuló beavatkozások és vidékfejlesztési támogatás) felhasználták a KAP stratégiai tervekről szóló rendeletben ([1]) meghatározott **10 egyedi célkitűzéshez** tartozó beavatkozási logika kialakítására, a területüket jellemző gyengeségek, erősségek, lehetőségek és veszélyek (GYELV) elemzése alapján, valamint a kapcsolódó igényeik figyelembevételével. Strukturált párbeszédet ([2]) követően a Bizottság értékelte a benyújtott terveket, és a felülvizsgált tervek tervezetének 2022 végéig történő végleges jóváhagyása előtt minden tagállamnak elküldte észrevételeit ([3]).

A KAP-jogszabályokkal megállapított **biztosítékok** az **egyenlő versenyfeltételek** fenntartása és a **kollektív ambíció** biztosítása érdekében keretet adnak a tagállamok mozgásteréhez. Ez a következők révén valósul meg: i. közös fogalommeghatározások és beavatkozási típusok, ii. minimumkövetelmények, iii. közös teljesítménykeretek, iv. minimálisan előírt kiadási szintek a kövezők tekintetében: kisebb és közepes méretű gazdaságok; fiatal mezőgazdasági termelők; környezet, éghajlat és állatjólét; valamint az integrált helyi fejlesztés LEADER eszköze, v. környezetvédelmi és éghajlat-politikai jogszabályok beépítése a tervek kialakításába és tervezésébe. Az előző KAP-időszakhoz képest összességében nagyobb mértékben kellett hozzájárulni a KAP-on keresztül a környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos célkitűzések eléréséhez. Mindegyik terv a közös uniós mutatók felhasználásával tűzi ki a várt eredményekhez tartozó célokat, az EMGA és az EMVA támogatását is magában foglalva. A célértékek, valamint a beavatkozások és követelmények meghatározása azonban eltérnek az egyes tervek között, ami a tagállamok eltérő igényeit és preferenciáit tükrözi.

A sajátos tagállami igényeket kielégítő terveknek összhangban kell lenniük az uniós **környezetvédelmi és éghajlat-politikai jogszabályokkal és kötelezettségvállalásokkal**, és hozzá kell járulniuk azokhoz, továbbá különösen „**a termelőtől a fogyasztóig” stratégia** és a **biodiverzitási stratégia** ([4]) szerinti, valamint az egyéb uniós és nemzeti eszközökben kitűzött **2030-as uniós célokhoz**. E hozzájárulás biztosításában szerepet játszanak a kötelező szabályok és köztük az, hogy az egyes tervek keretében az ökorendszerek közvetlen kifizetéseinek legalább 25 %-át, illetve az EMVA-kiadások legalább 35 %-át éghajlatra, környezetre és állatjólétre kell elkülöníteni. Ugyanakkor a

([1]) Lásd: a KAP stratégiai tervekről szóló rendelet ((EU) 2021/2115 rendelet).
([2]) Ebben a szakaszban a Bizottság ajánlásokat fogalmazott meg az egyes tagállamok számára, lásd: COM(2020) 846 final.
([3]) KAP stratégiai tervek (europa.eu).

KAP keretében végrehajtott intézkedések várhatóan a KAP uniós forrásainak 40 %-ával járulnak hozzá az éghajlattal kapcsolatos célkitűzések eléréséhez, amelyet a megállapított módszertan szerint kell kiszámítani ([5]). () COM(2020) 381 final, illetve COM(2020) 380 final.

E jelentés válasz az uniós jogalkotók azon felhívására ([6]), hogy a Bizottság készítsen **összefoglalót** a 28 jóváhagyott tervről ([7]), hogy azok esetében felmérhető legyen a KAP egyedi célkitűzéseinek megvalósítására irányuló **együttes erőfeszítés és kollektív ambíció**. A jelentés arra is kitér, hogy a tervek miként járulnak hozzá „a termelőtől a fogyasztóig" és a biodiverzitási stratégiák által kitűzött 2030-as uniós célokhoz. A jelentés a jóváhagyott tervek bizottsági áttekintésére ([8]) épül, és egy olyan tanulmányra támaszkodik, amely **a végrehajtási időszak kezdetén** (2022 végéig) jóváhagyott formájukban térképezi fel és elemzi a terveket ([9]).

A jelentés a tagállamok által meghatározott szükségletek és beavatkozási logika elemzése alapján vizsgálja a terveknek a KAP célkitűzéseire irányuló **együttes erőfeszítéseit**. Az elemzés a tervek prioritásaira, a pénzügyi allokációra, a célokra, a követelményekre és az önkéntes gyakorlatokra összpontosít.

E jelentés a tervek végrehajtásának első évében kerül közzétételre, míg a mezőgazdasági termelők és más kedvezményezettek általi felhasználás adatai csak 2025-ben esedékesek. Ez a jelentés ezért a jóváhagyott tervekben foglalt mutatók értékeire és a döntések **lehetséges hatásainak kvalitatív felmérésére** támaszkodik. A **tényleges hatások** a beavatkozások kumulatív hatásaitól függenek, és csak **értékelések** útján határozhatók meg. Ezeket a hatásokat a tervekben azonosított igényeket kezelő **egyéb uniós és nemzeti eszközök hatásával**, valamint más külső tényezőkkel összefüggésben kell vizsgálni.

Mivel a tervek (2022 végén) jóváhagyott változatain alapul, a jelentés nem vesz figyelembe egyes olyan konkrét következményeket, amelyeket az **Ukrajna elleni orosz agressziós háborúból** eredő zavarok idéznek elő a tervek végrehajtása során. Ez a helyzet a vetésforgóra, valamint a nem termelési célú tájképi elemek vagy területek és az élelmiszer-termelés céljából parlagon hagyott területek minimális arányára vonatkozó új követelményektől való 2023. évi **átmeneti és kivételes eltérések** esetében ([10]). Ugyanakkor 2023-ban a tagállamok elkezdtek **módosításokat** javasolni a terveikhez ([11]). Ezek értékelése során a Bizottság fenntartotta, hogy nem csökkenhet a Bizottság számára a tervek 2022-es jóváhagyását lehetővé tevő környezetvédelmi hozzájárulás általános szintje, ugyanakkor elfogadta a kellően célzott és indokolt kiigazításokat.

E jelentés **a KAP teljesítményének értékelését** célzó szélesebb körű folyamat egyik lépése, a 2014–2020-as időszakra vonatkozó bizottsági KAP teljesítményjelentésben

([5]) A KAP stratégiai tervekről szóló rendelet 100. cikke.
([6]) A KAP stratégiai tervekről szóló rendelet 141. cikkének (2) bekezdése és (124) preambulumbekezdése.
([7]) A tagállamok mindegyikének egy stratégiai terve van, kivéve Belgiumot, amelynek kettő: egy Flandria és egy Vallónia esetében.
([8]) Lásd: 28 jóváhagyott KAP stratégiai terv (2023–2027), Összefoglaló áttekintés 27 tagállamra vonatkozóan, Tények és számadatok, 2023.
([9]) (Ecorys et al., 2023) Mapping and Analysis of CAP Strategic Plans, Assessment of joint efforts for 2023-2027 (KAP stratégiai tervek feltérképezése és elemzése, a 2023–2027-es időszakra vonatkozó közös erőfeszítések értékelése).
([10]) Lásd: a Bizottság (EU) 2022/1317 végrehajtási rendelete. Kettő kivételével valamennyi tagállam alkalmazta az eltéréseket. Közülük két tagállam csak a vetésforgótól való eltérést alkalmazta.
([11]) 2023-ban a Bizottsághoz már 18 módosítási javaslat érkezett 15 tagállamtól. 2023. október 4-ig a Bizottság már kilenc módosítást fogadott el.

vázolt tanulságok alapján ([12]). További információk a következőkből származnak: i. végrehajtási adatok a KAP kedvezményezettek szintjén 2025-től, ii. az új teljesítési modell értékelése 2025-ben, iii. időközi értékelések 2026-ban, iv. éves teljesítményjelentések, és v. utólagos értékelés 2031-ben ([13]).

2. A KAP STRATÉGIAI TERVEK ÉS A KAP CÉLKITŰZÉSEKRE IRÁNYULÓ KÖZÖS ERŐFESZÍTÉS ÖSSZEFOGLALÁSA

2.1. A hosszú távú élelmezésbiztonságot garantáló intelligens, versenyképes, reziliens és diverzifikált mezőgazdasági ágazat támogatása

A gazdaságok életképességét szolgáló, termeléstől független jövedelemtámogatás továbbra is fontos eszköz marad mind a KAP stratégiai tervekről szóló rendelet, mind a tervek kialakítása során. A gazdaságok eddigi korszerűsítése és konszolidációja ellenére **a mezőgazdasági jövedelem továbbra is jelentősen elmarad a gazdaság többi részének átlagbérétől**. A gazdaságok jövedelmének elsődleges forrása a piaci jövedelem, de a KAP-támogatás számos ágazatban és tagállamban jelentős szerepet játszik, és 2020-ban a gazdaságok jövedelmének átlagosan 23 %-át tette ki.

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 39. cikkének fényében a mezőgazdasági termelők megfelelő életszínvonalát garantáló pénzügyi támogatás továbbra is a KAP kulcseleme marad. A 2023–2027-es időszakra előre meghatározott nemzeti költségvetési allokációk alapján továbbra is a közvetlen kifizetések jelentik a tervek legfontosabb pénzügyi eszközét. Összességében a tervek **jelentős közös erőfeszítést** mutatnak a **gazdaságok jövedelmének támogatása** és annak a kisebb gazdaságok közötti méltányosabb elosztásának biztosítása, valamint a **legsérülékenyebb ágazatok** és a **kedvezőtlen adottságú területek** jövedelmi egyenlőtlenségeinek csökkentése terén.

A közvetlen kifizetéseken keresztül nyújtott támogatást minden terv a környezeti szempontból fenntartható mezőgazdaság követelményeihez köti (fokozott feltételesség ([14])), amelyek szigorúbbak, mint az előző KAP-időszakban (2014–2022). Az ilyen típusú támogatás növekszik, ha sérülékeny ágazatok, kedvezőtlen adottságú területek és olyan csoportok felé irányul, mint a kisebb és fiatalabb mezőgazdasági termelők. A jövedelmi eszközök hozzájárulnak **az élelmezésbiztonsághoz** és **a mezőgazdasági tevékenység fenntartásához minden földrajzi területen**, az olyan hosszú távú kihívások kezeléséhez, mint a munkahelyek fenntartása a távoli vidéki területeken, a megélhetést és a tájat fenntartó ágazatok és gazdálkodási gyakorlatok támogatásához, valamint a földek elhagyásának és a vidék elnéptelenedésének lelassításához.

A 2023–2027-es jövedelemtámogatásra szánt pénzügyi allokációk csökkenése ellenére a támogatott mezőgazdasági területek aránya az előző KAP-időszakhoz képest várhatóan némileg emelkedik (és eléri a feltételesség hatálya alá tartozó uniós mezőgazdasági földterületek 89 %-át).

Az uniós jogszabályi keret fokozott méltányossági törekvéseire reagálva **a jövedelemtámogatási szintek konvergenciája erősödést mutat** a továbbra is „múltbeli”

([12]) COM(2021) 815 final.
([13]) A KAP stratégiai tervekről szóló rendelet 134., 140. és 141. cikke.
([14]) A feltételesség magában foglalja a KAP-on kívüli uniós jogszabályok szerinti jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket (JFGK), valamint a földterületek KAP-jogszabályok szerinti jó mezőgazdasági és környezeti állapotának előírásait.

kifizetési szinteket alkalmazó tagállamokban. 2027-ig öt kivételével várhatóan valamennyi tagállamban elérik majd a gazdaságok a hektáronkénti alapszintű jövedelemtámogatás (BISS átalány) azonos szintjét. Ugyanakkor az átcsoportosítással nyújtható jövedelemtámogatásra elkülönített **források magasabb szintje** megerősíti **a kisebb és közepes méretű gazdaságoknak közvetlenül** nyújtott jövedelemtámogatást. Az átlagos méret alatti támogatható gazdaságok részére nyújtott további közvetlen kifizetések a legtöbb tagállamban növekednek. A jövedelemtámogatás újraelosztására vonatkozó új kötelezettség az előző KAP-időszakhoz képest jelentősen megnövelte az átcsoportosítással nyújtható jövedelemtámogatásra szánt teljes pénzügyi allokációt, így az a közvetlen kifizetések 10,7 %-át teszi ki, ez pedig további 20 milliárd EUR-t jelent a kisebb gazdaságokat célzó közvetlen kifizetésekre. A méltányosságot erősítő újraelosztó hatást egyes tagállamok – adott esetben – a nagyobb gazdaságoknak nyújtott alap- és egyéb kifizetések maximalizálásával vagy csökkentésével fokozták (11 terv).

Az egész Unióban egyfajta mintázatot jelent **a hátrányos természeti adottságú területeken folyó gazdálkodás jövedelemtámogatásának kiegészítése**. A kedvezőtlen éghajlati, talajtani vagy egyéb feltételekkel érintett területeken, mint például a hegyvidékeken és a száraz vagy hideg térségek földjein végzett élelmiszer- és takarmánytermelés magasabb költségeinek kompenzálásával e támogatás segíti a mezőgazdasági tevékenység fenntartását az ilyen területeken, és kedvezően befolyásolja a társadalmi-gazdasági tényezőket. A hátrányos természeti adottságú területek, különösen a hegyvidékek gazdaságainak földhasználata átlagosan kevésbé intenzív, a környezet és biológiai sokféleség szempontjából pedig előnyösebb (pl. gyepterület, fehérjenövények és parlag) ([15]). A külterjes és alacsony ráfordítású gazdálkodási rendszerek nagyobb arányát mutató területeken a támogatás ellensúlyozza a földek elhagyásának kockázatát, ezáltal pedig hozzájárul bizonyos környezeti feltételek fenntartásához.

Azáltal, hogy a KAP-kedvezményezettek számára minimumjövedelmet biztosítanak, **a közvetlen kifizetések hozzájárulnak az ágazati jövedelem stabilizálásához** is. A tagállamok döntései némi elmozdulást mutatnak a jövedelemingadozás kezelésére szolgáló célzottabb eszközök felé. Egy kivételével az összes terv a teljes KAP-kiadások kevesebb mint 2 %-át fordítja kockázatkezelési eszközökre. A korábbiakhoz képest növekszik a támogatott **kockázatkezelési** eszközökkel rendelkező gazdaságok aránya. Ez azonban **az összes uniós gazdaságnak csak 14 %-át** érinti, amelyek néhány tagállamban koncentrálódnak.

A mezőgazdaság termelékenységének lassú növekedése (esetenként stagnálása) továbbra is számos tagállamban jelent kihívást, amit egyes ágazatok magas költségei is súlyosbítanak (különösen a munkaerő és föld esetében). A **tervek prioritásként kezelik a termelékenység növekedését**, valamint az **innovatív gyakorlatok és technológiák** alkalmazását. Várhatóan közel 400 000 kedvezményezett (az uniós gazdaságok 4 %-a) részesül a (főként gazdaságokon belüli) termelőberuházásokhoz nyújtott támogatásban. Valamennyi terv előirányoz ilyen támogatást. Ez a gazdaságok korszerűsítésére, az ágazat versenyképességének erősítésére, valamint a környezeti, éghajlati és állatjóléti kihívások kezelésére irányuló **fokozott közös erőfeszítést** jelez. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra és a termelékenységet támogató környezeti feltételek – például a talajegészség – javítására irányuló beruházások egyre jelentősebbek és nagyobb figyelmet igényelnek. Továbbra is alacsony a mezőgazdasági termelők számára a digitális eszközök

([15]) Lásd: Kifizetések a hátrányos természeti adottságú területeken – Áttekintés, valamint a hátrányos természeti adottságú területeken folytatott gazdálkodás társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzői FADN-adatok alapján, 2023. július, Európai Bizottság, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság, Brüsszel.

és rendszerek használatát és bevezetését segítő beruházások, együttműködés és tudás célzott támogatása.

A korábbiakhoz képest nőtt a **pénzügyi eszközök** támogatása (1 milliárd EUR), ami megkönnyíti a beruházásokhoz való hozzáférést, és a kisebb és fiatal mezőgazdasági termelőkre, valamint a szövetkezetekre és termelői szervezetekre összpontosít.

A tervek tükrözik az **eltérő ágazati realitásokat**, és különösen azokat a nehézségeket, amelyekkel egyes ágazatoknak szembe kell nézniük, hogy regionálisan életképesek maradjanak, miközben a **társadalmi elvárásoknak is megfelelnek**. A tervek **célzott jövedelemtámogatást** (termeléstől függő jövedelemtámogatás) nyújtanak a szarvasmarha- és juhágazatnak – amelyek egyébként veszteségesek lennének –, valamint a borjú- és tejágazatnak. A jobb jövedelmi helyzet segítheti e gazdaságokat a **beruházásokban és nehézségeik leküzdésében**. A biológiai sokféleséghez való pozitív hozzájárulás várható, ha a támogatás fenntartja a külterjes gazdálkodást, míg a termeléstől függő jövedelemtámogatás éghajlatra gyakorolt tényleges hatását a végrehajtás utáni értékelés határozza meg. A fehérjenövények, gyümölcs- és zöldségfélék, valamint egyes más ágazatok is részesülnek termeléstől függő támogatásban.

Termeléstől függő jövedelemtámogatásban **az uniós gazdaságok 21 %-a** (a legutóbbi jelentett időszakhoz képest valamivel magasabb arány) fog részesülni, magasabb átlagos éves pénzügyi allokációval (6 %-kal több, mint 2022-ben). A jelentéstételi időszakban a KAP teljes közkiadásának 7 %-át fordítják erre az eszközre.

Bár a hosszú távú tendencia szerint a mezőgazdasági termelők Unió-szerte egyre kisebb arányban részesülnek a hozzáadott értékből, úgy tűnik, hogy **a tervek korlátozottan használják a mezőgazdasági termelők élelmiszer-ellátási láncban elfoglalt helyének javítását célzó eszközöket** – ezt bizonyítja a korlátozott forrásallokáció, valamint az együttműködési és koordinációs eszközök alkalmazása. A termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben való részvételhez nyújtott KAP-támogatásból mintegy **760 000 gazdaság (az összes gazdaság 8 %-a)** részesül. A legtöbb tagállam esetében azonban ez növekedést jelent. Továbbra is fontos a gyümölcs- és zöldségágazatban működő elismert termelői szervezetek támogatása. Az „egyéb ágazatoknak” ([16]) a megreformált KAP keretében első alkalommal lehetővé tett célzott ágazati programok révén történő támogatása korlátozott.

Az egyes ágazatok (különösen termeléstől függő támogatás vagy ágazati beavatkozások révén történő) támogatására tett pénzügyi erőfeszítések ellenére **a tervek nem tartalmaznak** alapokat és eszközöket bevonó **szisztematikus ágazati stratégiákat** a konkrét hosszú távú ágazati kihívások kezelésére.

2.2. Hozzájárulás az éghajlat-politikához, a természeti erőforrások védelméhez és a biológiai sokféleség csökkenésének megállításához és visszafordításához

Igényfelmérésükben a tagállamok nagyrészt elismerik a mezőgazdaság és a vidéki térségek éghajlattal, környezettel és biológiai sokféleséggel kapcsolatos jelentős kihívásait. A tervekben foglalt kötelezettségek (fokozott feltételesség) és önkéntes beavatkozások kombinációjának célja, hogy **ösztönözze a negatív hatások csökkentésére alkalmas**

([16]) A gyümölcs- és zöldségfélék, méhészet, bor, komló, olívaolaj és étkezési olajbogyó kivételével más ágazatok.

gazdálkodási gyakorlatok elterjedését, és sokféleképpen **szolgálja az éghajlat, a természeti erőforrások és a biológiai sokféleség javát**:

- A tervekben lévő **meghatározások** (pl. mezőgazdasági tevékenység, mezőgazdasági terület, támogatható hektár és állandó gyepterület) a KAP-támogatás belépő pontját jelentik és bizonyos minimumkötelezettségeket írnak elő. A korábbiakhoz képest jobban lehet reagálni a biológiai sokféleséggel és az éghajlattal kapcsolatos kihívásokra, mivel egyes tervek a jogi keretet kihasználva **nagyobb teret biztosítanak a természetnek** (pl. nem termelési célú tájképi elemek és területek) **vagy egyes hasznos tevékenységeknek** (vizenyős területek művelése és agrofotovoltaikus rendszerek) a támogatható területeken, így biztosítva azok támogatását és adott esetben védelmét, még ha e területek elsődlegesen nem is mezőgazdasági jellegűek.
- **A KAP-támogatás feltételeként** a gazdálkodási gyakorlatok **szigorúbb előírásai** (fokozott feltételesség) **az uniós mezőgazdasági földterületek 89 %-át** érintik majd ([17]). Számos mezőgazdasági termelő számára ez lényeges változás, mivel az előző időszak – akkor a közvetlen kifizetések 30 %-ával támogatott – „zöldítési" gyakorlatához képest felértékelődik a feltételesség.
- **Önkéntesség** esetén egyes mezőgazdasági termelőket jutalmazzák a természeti erőforrásokra, az éghajlatra és a biológiai sokféleségre nehezedő főbb terhelések kezelését célzó – a feltételesség követelményein túlmutató – **további és ambiciózusabb gyakorlatok** alkalmazásáért. Ezeket a tervek közkiadásainak 32 %-a (97,6 milliárd EUR) támogatja ([18]) A gazdálkodási gyakorlatok ökorendszerek (44,7 milliárd EUR) és agrár-környezetvédelmi és az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó, illetve egyéb gazdálkodási kötelezettségvállalások (33,2 milliárd EUR) útján történő javítására nyújtott (több)éves támogatást különböző egyéb eszközök egészítik ki. Közéjük tartoznak a célzott beruházások (8,6 milliárd EUR), illetve a hátrányos természeti adottságú területek támogatása (9,4 milliárd EUR), amely a földek elhagyásának korlátozásával közvetve hozzájárulhat a mezőgazdasági földterületek biológiai sokféleségének megőrzéséhez. E támogatás igénybevétele önkéntes, így a pontos hozzájárulás csak a végrehajtás után válik ismertté.

A tervek fontos, ám nem az egyedüli eszközt jelentik „a termelőtől a fogyasztóig" és a biodiverzitási stratégiák céljainak eléréséhez, amelyek más uniós és nemzeti eszközöktől is függenek. Ugyanakkor a különböző célok eléréséhez való hozzájárulásról tanúskodnak. Az ökológiai gazdálkodás kivételével a tervek általában nem számszerűsítik a nemzeti törekvéseket vagy hozzájárulásokat e célok eléréséhez, ami a jogi kötelezettség hiányát, valamint egyes esetekben az ezzel kapcsolatos módszertani és technikai nehézségeket tükrözi.

Az EU 1990 óta több mint 20 %-kal csökkentette a mezőgazdaságból származó **üvegházhatásúgáz-kibocsátást**. Még ha a kibocsátások stabilabbak is voltak az elmúlt 10 évben, nőtt a kimeneti hatékonyság (azaz kimeneti egységre vetítve alacsonyabb lett a kibocsátás). Az EU mezőgazdasági ágazatának az uniós klímacélokhoz való nagyobb hozzájárulása érdekében a tervek több intézkedést is kidolgoztak mind a szénelnyelőkre, mind a kibocsátási forrásokra. A tervek különösen **a talajban és biomasszában történő szén-dioxid-megkötés és -tárolás** gyakorlatai terén tesznek **jelentős erőfeszítéseket** a

([17]) Az előírások a földterületek különböző hányadára vonatkoznak, azok konkrét rendeltetésétől függően.
([18]) Ez magában foglalja az állatjóléti támogatást is.

feltételesség (vizes élőhelyek és tőzeglápok védelme, ami 2025-ben minden tagállamra teljeskörűen alkalmazandó) és az önkéntes beavatkozások kombinálásával a következők terén: további talajjavítás; az állandó gyepterületek, vizes élőhelyek és tőzeglápok megőrzése és kezelése; valamint az (agrár)erdészet és a tájképi elemek támogatása.

A talajművelés, talajborítás és vetésforgó feltételesség által előidézett javulása megemelte a küszöbértéket a **tápanyag-gazdálkodás javítását** célzó finanszírozott önkéntes fellépésekre vonatkozó törekvések esetében. Az alacsonyabb ásványi műtrágyahasználatnak az EU mezőgazdasági földterületének mintegy 15 %-át célzó támogatásával és a precíziós gazdálkodásba való beruházásokkal együtt ez hozzájárul az N_2O kibocsátásának csökkentéséhez. Összességében **az uniós mezőgazdasági földterület 35 %-át** érinthetik **a szénmegkötésre és a N_2O-kibocsátás csökkentésére** irányuló szárazföldi önkéntes fellépések.

A **külterjes állattenyésztési rendszerek** tervekben foglalt támogatása nemcsak a szénkészletek, hanem a hagyományos tájak megőrzését is segíti, miközben javítja a takarmányozási autonómiát és a gazdasági tevékenységeket a marginális területeken. Számos terv kifejezetten elismeri, hogy **csökkenteni kell az állatállományhoz kapcsolódó kibocsátásokat** (különösen a kérődzőkből származó metánt). A tervek különösen a következő **beruházások támogatását** tartalmazzák: trágyatárolás és -kezelés javítása; alacsony kibocsátású hígtrágyaszóró berendezések; és anaerob rothasztók. Ezt a **genetikai fejlesztésekre** nyújtott támogatás egészíti ki. A tervek kevesebb mint fele foglal magában **egyéb releváns támogatást** (pl. kültéri legeltetés, takarmányozási tervek és takarmány-adalékanyagok javítása) és határoz meg (nagyon eltérő) célokat (**az uniós számosállategységek 2,4 %-a**) a metán- vagy ammóniakibocsátás csökkentésére. A maximális állománysűrűség több szárazföldi beavatkozásnak, köztük egyes környezetvédelmi szempontból kritikus pontok termeléstől függő támogatásának is részét képezi.

A **fenntartható energiatermelés** tervek útján való növelésének lehetősége főként az agrofotovoltaikus rendszerek használatának támogatásában és a biometán előállításába való beruházásokban rejlik. Az időszak alatti **viszonylag kis (1 556 MW) hozzájárulásukkal** a tervek csupán kiegészítik a KAP-on kívüli intézkedéseket.

A tervek eszközeinek az éghajlatváltozás mérsékléséhez való általános hozzájárulása **együttes hatásait** ebben a szakaszban még **nehéz felmérni**, és azokat a korszerűsített LULUCF-rendelet ([19]) és közös kötelezettségvállalási rendelet ([20]) kapcsán **a nemzeti eszközök és a klímatervezési eszközök** együttes hatásaival **közösen** kell vizsgálni. E tekintetben a tagállamok 2023-ban értékelik, hogy a LULUCF-rendelet és a közös kötelezettségvállalási rendelet új céljainak fényében felül kell-e vizsgálni a terveiket ([21]), lehetőséget adva számukra ahhoz, hogy a magasabb éghajlatvédelmi törekvések fényében felmérjék a terveik mérséklési potenciálját.

A tervek általában **elismerik annak szükségességét**, hogy az éghajlathoz alkalmazkodott állatállomány és növények segítségével javítani kell a mezőgazdasági ágazat **éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciáját**, valamint jobban fel kell készülni a szélsőséges időjárási eseményekre és a vízzel kapcsolatos kockázatokra. A tervek a

([19]) Földhasználat, földhasználat-változtatás és erdőgazdálkodás; lásd a LULUCF-rendelet ((EU) 2018/841 rendelet) egységes szerkezetbe foglalt szövegét.

([20]) Lásd a közös kötelezettségvállalási rendelet ((EU) 2018/842 rendelet) egységes szerkezetbe foglalt szövegét.

([21]) A KAP stratégiai tervekről szóló rendelet 120. cikke értelmében.

szénmegkötéshez, talajvédelemhez és diverzifikált tájakhoz való hozzájárulásuk révén mutatnak **lehetőséget a reziliencia kezelésére**.

Konkrétabban, az EU számos régiójában egyre nagyobb problémát jelentő **vízhiány és aszályok** tekintetében a **tervek általában a víztárolásba és az öntözésbe történő beruházásokra** összpontosítanak. **Az uniós mezőgazdasági földterületek 4,5 %-án** cél a vízegyensúly **szárazföldi gyakorlatok** révén történő javítása, és az e téren nagyobb szükségletű néhány tagállam a terveiken kívül is foglalkozik ezzel. A rendelkezésre álló víz csökkenéséhez való alkalmazkodást és a hosszú távú ellenálló képesség biztosítását célzó megközelítéseket (természetalapú megoldások, tájban való vízmegtartás, kevésbé vízigényes növények, víz-újrafelhasználás) **erősíteni** és **jobban integrálni kell** a mezőgazdaság alkalmazkodásának és rezilienciájának hosszú távú stratégiai tervezésébe. E tekintetben a vízgyűjtő-gazdálkodásra, az aszályra és az alkalmazkodásra vonatkozó terveken keresztül a **KAP-on kívüli intézkedések** is fontosak lesznek.

A tervek **jelentős erőfeszítéseket tesznek a talajvédelem** (a talajerózió és szervesanyag-tartalom hangsúlyozásával) és – bár kisebb mértékben – **a tápanyag-gazdálkodás és vízminőség terén**. A korábbiakhoz képest a feltételesség összességében hosszabb talajborítást, jobb talajművelési gyakorlatokat és vetésforgót, valamint szélesebb védősávokat követel meg a vízfolyások mentén. Foszfátszennyezésre vonatkozó jogszabályi gazdálkodási követelményeket is tartalmaz. A legtöbb tagállam gyakran jelentősen **növelte** a talajminőség javítását célzó önkéntes intézkedésekkel **érintett területet (az uniós mezőgazdasági földterületek 47 %-a**, szemben a 2021. évi 15 %-kal). Ezen intézkedések némelyike közvetlenül vagy közvetve akadályozza a tápanyagveszteséget és jobb vízminőséget eredményez. Az ammóniakibocsátást csökkentő **beruházásokra és tápanyag-kijuttatási módszerekre** fókuszálva a legtöbb terv foglalkozik a **levegőminőséggel**, de csak **korlátozottan** (az uniós mezőgazdasági földterületek 6 %-a).

Hozzájárulás a zöld megállapodás céljainak eléréséhez

A tervek **jelentősen hozzájárulnak** „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia **azon céljának eléréséhez, hogy 2030-ra az EU mezőgazdasági földterületeinek 25 %-át ökológiai gazdálkodás keretében műveljék meg**. A becslések szerint 2027-re **az uniós mezőgazdasági földterületek 10 %-a** kaphat **a tervek alapján támogatást az ökológiai gazdálkodás előmozdítására** (a 2020. évi 5,6 %-hoz képest). Ehhez a beruházások és a promóció, valamint az ökológiai termelők számára nyújtott képzések és tanácsadás támogatása is hozzájárul. Az uniós cél elérését a kapacitásépítésre, piacfejlesztésre és közbeszerzésre irányuló (a nemzeti ökológiai cselekvési tervek keretében végzett) kiegészítő nemzeti kezdeményezések fogják segíteni. Nemzeti szinten az e céllal kapcsolatosan bejelentett törekvések a mezőgazdasági földterületek 5–30 %-át érintik.

Hozzájárulás a zöld megállapodás céljainak eléréséhez

A tervek **jó hozzájárulási lehetőséget** mutatnak „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia **azon céljának eléréséhez, hogy 2030-ig 50 %-kal csökkenjen a vegyi növényvédő szerek használata és kockázata**. A (fokozott feltételesség által előírt) **kötelező vetésforgó** valamennyi uniós szántóterületen segíti az integrált növényvédelem megvalósítását. Jelentősen hozzájárulnak ehhez **a feltételesség egyéb elemei** (például a vízfolyások mentén történő peszticidhasználat tilalma, valamint a károsítók elleni küzdelmet segítő parlag és tájképi elemek fenntartásának követelménye). **Az uniós mezőgazdasági földterületek 27 %-án** célzott **önkéntes**

rendszerek (pl. a növénytermesztés nagyobb diverzifikálása, vetésforgó, biológiai védekezés, ökológiai és precíziós gazdálkodás) mozdítják majd elő a csökkentést. Az integrált növényvédelem holisztikus megközelítései azonban jobban is tükröződhettek volna. Az erőfeszítéseket várhatóan jelentősen kiegészítik nemzeti szintű intézkedések.

A vízfolyások mentén húzódó védősávok és a talajgazdálkodás **fokozott feltételességi** szabályai, valamint a tápanyag-gazdálkodásra vonatkozó számos önkéntes beavatkozás **hozzájárulnak** „a termelőtől a fogyasztóig" stratégia **azon céljához, hogy 2030-ig a felére csökkenjen a tápanyagveszteség**. A műtrágyahasználat korlátozása, valamint a talaj egészségének és termékenységének javítását célzó támogatás **az uniós mezőgazdasági földterületek 15 %-át** érinti. A műtrágyahasználat korlátozását gyakran a Natura 2000 területeken is támogatni fogják. A tápanyag-hatékonyság többek között trágyakezelési és precíziós technológiákkal való növeléséhez nyújtott támogatástól a műtrágyahasználat optimalizálása várható. A nagy tápanyagveszteséget mutató egyes területeken azonban nem összpontosítanak az ilyen kérdésekre. A tápanyagszennyezés ellen a víz-keretirányelvben ([22]) megállapított kompenzációs intézkedések lehetősége meglehetősen kevéssé van kihasználva.

A mezőgazdasági földterületek biodiverzitási állapota továbbra is komoly kihívásokat jelent. Ez a KAP fokozott figyelmet fordított e kihívásokra, amint azt az **új 8. sz. GAEC-előírás** szerint a **természet számára biztosított nagyobb tér** és **a mezőgazdasági termelőknek az uniós mezőgazdasági földterületek 31 %-án a biológiai sokféleség önkéntes védelmébe vagy helyreállításába** való bevonását célzó támogatás is tükrözi (például extenzív gyepgazdálkodás és a tájképi elemek fenntartása révén). A szélesebb körű ökoszisztémák kiegészítik a gyakorta téma- vagy területorientált agrár-környezetvédelmi és az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó kötelezettségvállalásokat, és fokozatos, ám kiterjedt változásokat eredményezhetnek az általános gazdálkodási gyakorlatokban.

Hozzájárulás a zöld megállapodás céljainak eléréséhez

A tervek **hozzájárulnak a magas biodiverzitású tájképi elemek jelenlétének növeléséhez** a biodiverzitási stratégia azon célja kapcsán, hogy **ez 2030-ra a mezőgazdasági földterületek 10 %-át jellemezze**. Az a megerősített **kötelezettség**, hogy **a szántóterületek legalább 4 %-át** nem termelési célú elemekre kell szánni, jelentős változást hoz azon tagállamok és mezőgazdasági termelők számára, akik a 2015–2022 közötti „zöldítés" teljesítése érdekében termelési területekre (nitrogénmegkötő növényekre és köztes növénykultúrákra) támaszkodtak. A szabály önmagában (további önkéntes erőfeszítések nélkül is) potenciálisan legalább további egymillió hektárt tehet a természet számára elérhetővé. Egyes tervek további hozzájárulását jelenti az elemek ökológiai hálózatainak támogatása vagy az új tájképi elemek létrehozásába való beruházás (a meglévők fenntartásán túl), ami további érték (különösen, ha e támogatás képzéshez és tanácsadáshoz kapcsolódik). Összességében azonban az ilyen erőfeszítések nagyobb figyelmet érdemelnek.

([22]) Lásd a 2000/60/EK irányelv egységes szerkezetbe foglalt szövegét.

Valamennyi terv **bizonyos mértékben hozzájárul az uniós élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelvekből eredő célok eléréséhez.** Az átalakítás és szántás ellen **védett uniós gyepterület 9 %-kal bővült**, a jobb gazdálkodásra irányuló **önkéntes intézkedések** pedig a **Natura 2000 területek 25 %-ának** lefedését célozzák. A fajokra vonatkozó célzott programok (pl. a nagyragadozókkal való együttélést támogató intézkedések) vagy az élőhelyek helyreállítása hozzájárul a kedvező védettségi állapot eléréséhez. A Natura 2000 területeken a korlátozásokat kompenzáló kifizetések (amelyek növelik a korlátozások címzettek általi elfogadottságát) potenciálisan több mezőgazdasági termelőhöz jutnak el, bár még mindig van lehetőség a felhasználásuk további növelésére. Ugyanakkor jobban ki lehetett volna aknázni az élőhelyek és fajok megőrzésének, valamint a kiemelt intézkedési keretekben ([23]) meghatározott intézkedéseknek a támogatási lehetőségeit.

Még ha a KAP egyes terveiben nem eléggé kidolgozott is, **a mezőgazdasági termelők közötti tájszintű együttműködés** képes maximalizálni a beavatkozások hatásait. A néhány tervben (főként a gyepterületek és rétek kapcsán) szereplő eredményalapú kifizetésektől nagyobb előnyök várhatók. A vadon élő beporzók védelme az előző időszakhoz képest erőteljesebben jelenik meg a tervekben.

A tervek elismerik **a multifunkcionális és fenntartható erdőgazdálkodás szerepét, de az erdészeti támogatás nem áll a középpontjukban**. A célzott pénzügyi támogatás viszonylag alacsony (4,2 milliárd EUR), mivel a tagállamok általában más eszközök (pl. állami támogatás és nemzeti erdészeti alapok) útján foglalkoznak az erdészeti ágazattal, egyes tervek pedig nem részletezik a támogatást.

2.3. A vidéki térségek társadalmi-gazdasági szerkezetének és az állatjólét megerősítése

2020-ban az uniós mezőgazdasági üzemvezetők egyharmada 65 év feletti, átlagéletkora pedig 57 év volt. A tagállamok elismerik, hogy ez kihívást jelent a hosszú távú élelmezésbiztonság és a vidéki megélhetés szempontjából, és az eszközöket, a célzott forrásokat és a támogatások rangsorolását kombinálva továbbra is támogatják a generációs megújulást.

A tervek **mintegy 377 000 fiatal mezőgazdasági termelőt támogatnak** a mezőgazdasági tevékenység megkezdésében. Ez a legtöbb tagállamban növekedést jelent. Bár **szinte valamennyi terv meghaladja a minimálisan szükséges finanszírozást**, az e törekvést alátámasztó **abszolút pénzösszegek** inkább **az előző időszak folytatását** mutatják. Mindemellett a következő területeken kézzelfoghatóbb javulás tapasztalható: az erőforrások célba juttatása; a pénzügyi eszközök jobb felhasználása; az egyes eszközök jobb kialakítása; valamint az eszközök együttes alkalmazása stratégiai megközelítés keretében, a kumulatív hatás érdekében.

A tevékenységkezdési támogatások és a célzott jövedelemtámogatás két kulcsfontosságú eszköz, amelyeket számos terv **magasabb beruházási intenzitással** egészít ki, bár a fiatal mezőgazdasági termelők versenyképességét javító és a gazdaságátadást támogató célzott beruházásokat korlátozottan alkalmazzák. A vissza nem térítendő támogatások kiegészítésére szolgáló **pénzügyi eszközök fokozott alkalmazása** azonban növeli a finanszírozáshoz való potenciális hozzáférést és a földvásárlási lehetőségeket. A fiatal

([23]) Az élőhelyvédelmi irányelv (92/43/EGK tanácsi irányelv) 8. cikke értelmében a 2021–2027-es időszakra vonatkozó *többéves pénzügyi keret*.

mezőgazdasági termelőknek nyújtott kiegészítő támogatás tervenként eltérő, de az alapszintű jövedelemtámogatás jelentős kiegészítését és gazdasági fenntarthatóságuk következetes segítését jelenti.

A tervek csak részben érintik e terület egyes igényeit, mivel nemzeti szinten folyik az intézkedések tervezése. E **komplementaritás** kulcsszerepet kap abban, hogy segítse a fiatalokat a mezőgazdasági tevékenység megkezdésében. A tagállamoknak optimalizálniuk kell a nemzeti szakpolitikákkal való kölcsönhatást, mivel **más szakpolitikák jelentős szerepet játszanak a generációs megújulás ösztönzésében** és a vidéki térségek igényeinek kezelésében (pl. egészségügy és oktatás).

A mezőgazdaság vidéki foglalkoztatáson belüli csökkenő aránya kiemeli a mezőgazdasági, erdészeti és egyéb ágazati lehetőségek megteremtésének fontosságát, ezáltal erősítve a vállalkozói készséget és a vidéki és városi térségek közötti egymásrautaltságot. A tervek mintegy egyharmada ad **tevékenységkezdési támogatást az új mezőgazdasági termelőknek**, hogy általánosságban könnyítse az új belépők hozzáférését. A tervek más ágazatbeli munkahelyteremtésre is adnak forrásokat, bár a **foglalkoztatás növekedéséhez** való hozzájárulásuk összességében **eléggé korlátozott**. A tervezett intézkedések között nemcsak a feldolgozás és forgalmazás, valamint a mezőgazdasági és erdészeti jellegű vállalkozások létrehozása, hanem a turizmus, biogazdaság és szociális szolgáltatások terén történő beruházások is szerepelnek. **E tekintetben** a KAP-finanszírozást **további kiegészítéséhez más uniós forrásokra van szükség**.

Az új **szociális feltételesség** garantálja a tisztességes foglalkoztatási feltételeket, és hozzájárul a társadalmi befogadáshoz is. A KAP-kifizetések csökkenthetők, ha a kedvezményezettek nem felelnek meg az átlátható és kiszámítható munkafeltételek, valamint a munkahelyi egészségvédelem és biztonság bizonyos szabályainak. Néhány tagállam már 2023-ban alkalmazza ezt a feltételességi elemet, amely 2025-ben mindenki számára kötelezővé válik.

A **nemek közötti egyenlőség** első alkalommal képezi részét a KAP egyik konkrét célkitűzésének. Több terv is jelzi az e téren való előrelépés iránti elkötelezettséget azáltal, hogy (az adott támogatásra irányuló) támogatási feltételeket tartalmaz, valamint ösztönzi a nők mezőgazdasági és vidékfejlesztési tevékenységekben való részvételét.

A LEADER útján végrehajtott **helyi fejlesztési stratégiák** a tervek **kulcsfontosságú (és általában egyedüli)** eszközét jelentik a **vidéki térségek sokrétű igényeinek** kielégítésére, például a foglalkoztatás, társadalmi befogadás, vidéki szolgáltatások, valamint a vidéki gazdaságok innovációja és versenyképessége terén. Az „okos falvak” LEADER-en belüli és kívüli támogatása várhatóan felszabadítja a digitális, szociális és technológiai innovációban rejlő lehetőségeket a vidéki térségekben. A vidékfejlesztési alapok nagyobb részét fordították a területi stratégiákra, ugyanakkor a LEADER-hez rendelt abszolút összegek csökkentek, miközben nőtt a vidéki népesség lefedettségére vonatkozó általános törekvés. A LEADER esetében elvárás, hogy kevesebből többet tegyen. **További erőfeszítésekre van szükség** ezen eszköz kiegészítéséhez.

Hozzájárulás a zöld megállapodás céljainak eléréséhez

A jelentős pénzügyi forrásokkal rendelkező **egyéb alapok és programok** – például a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és az Európai Regionális Fejlesztési Alap – kulcsfontosságú hozzájárulást jelentenek **„a termelőtől a fogyasztóig” stratégia azon céljának eléréséhez, hogy a vidéki területek 100 %-án szélessávú**

internetkapcsolat álljon rendelkezésre. Egyes tervek, korlátozott mértékben ugyan, de a digitális készségek és a kis méretű infrastruktúra fejlesztését is segítik.

Néhány terv **a vidéki területek elérhetőségével, a jobb alapszolgáltatásokkal és infrastruktúrával** kapcsolatos igények kezelésére vonatkozó intézkedéseket vezetett be, illetve fokozta az erre irányuló erőfeszítéseit, de **az ambíciószint összességében csökkent**. A tervekben kevés intézkedés szerepel a vidéki mobilitás (kirekesztés) és a vidéki közlekedés dekarbonizációjának kezelésére. A vidéki térségekben működő más uniós és nemzeti alapokon keresztül nyújtott folyamatos támogatásra is szükség van.

A KAP új fókuszpontját az élelmiszerrendszerek fenntarthatósági kihívásai jelentik. A tervek **nagyobb ambíciót mutatnak az állatjólét tekintetében, mivel a tervezett támogatás eléri az uniós számosállategységek 23 %-át** ([24]), legalább 6,3 milliárd EUR összegű kerettel (a beruházási támogatáson kívül), ami néhány tagállamban igen komoly növekedést jelent a korábbi időszakhoz képest. A tervek az állatjólét javítására irányuló 2020. évi bizottsági ajánlásokra reagálnak, és legtöbbjük – legalábbis bizonyos mértékben – intézkedik a sertések farokkurtításának megelőzése és a tojótyúkok nem ketreces tartási rendszereinek előmozdítása érdekében. A legtöbb terv forrásokat különít el az állatok életterének és tartási körülményeinek javítására. Támogatják továbbá a kültéri legeltetési gyakorlatokat a tej-, marha- és borjúhúságazatban. Ezen intézkedések némelyike az antimikrobiális szerekre való támaszkodás csökkentését is segítheti.

Hozzájárulás a zöld megállapodás céljainak eléréséhez

A tervek **korlátozott mértékben járulnak hozzá „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia azon céljának eléréhez, hogy felére csökkenjen az antimikrobiális szerek használata**. Ennek kezelése elsősorban a terveken kívül történik, különösen az állatgyógyászati készítményekre és a gyógyszeres takarmányokra vonatkozó uniós jogszabályok révén ([25]). Az állatállománynak szánt antimikrobiális szerek magas eladásait mutató néhány tagállam azonban viszonylag magasabb célokat tűzött ki terveiben, hogy önkéntes gyakorlatok és beruházások révén kezelje ezt a problémát a különféle állattenyésztési ágazatokban.

Néhány terv figyelmet fordít az **élelmiszer-pazarlás** csökkentésére – esetenként az erőforrások értékének megőrzésére irányuló erőfeszítésekkel együtt – beruházások, ágazati programok és együttműködés révén. Egyes tervek a fenntartható, egészséges és kiegyensúlyozott étrendhez tartozó fogyasztói tudatossággal kapcsolatos igényeket is azonosítják. Ezeket a kérdéseket azonban főként a terveken kívül kezelendőnek tekintik.

2.4. A tudás, az innováció és a digitalizáció előmozdítása

A tervek elismerik a jól működő **agrár-tudásátadási és -innovációs rendszer (ATIR)** szerepét az ágazat korszerűsítésében, ami lehetővé teszi a kutatás (pl. az Európai Horizont) és a gyakorlat közötti kapcsolatokat biztosító hatékony irányítási rendszer kialakítását.

A tudásmegosztás és az innováció fokozódása várható. Ha eltérő mértékben is, de valamennyi terv támogatja a tudáscserét, és szinte valamennyi támogat olyan innovációs

([24]) A támogatás fajonkénti tényleges differenciálása, valamint a támogatott gyakorlatok további részletei a végrehajtáskor válnak ismertté.

([25]) Lásd az (EU) 2019/6 rendelet, illetve az (EU) 2019/4 rendelet (egységes szerkezetbe foglalt) szövegét.

projekteket, amelyek az EIP ([26]) révén a KAP összes egyedi célkitűzését alátámasztják, miközben az EIP operatív csoportok száma várhatóan megháromszorozódik a korábbi szintekhez képest. A tanácsadás és a képzés nagy része a környezeti fenntarthatósághoz kapcsolódó kapacitást, tudást és innovációt célozza. Úgy tűnik azonban, hogy **a tervezett pénzügyi allokáció nem felel meg az** átalakulás felgyorsításához szükséges **igények széles körének**.

Külön erőfeszítéseket terveznek az **erőforrás-hatékonyabb és tudásalapúbb mezőgazdaság támogatására** precíziós gazdálkodás, együttműködés és a digitális kérdésekkel kapcsolatos tudáscsere révén. A kis- és közepes méretű gazdaságok előtt álló kihívásokhoz képest azonban a terveknek **a digitális technológiák használatának ösztönzésére irányuló erőfeszítései meglehetősen korlátozottak maradnak**.

3. KÖVETKEZTETÉSEK

Ez az értékelés megerősíti, hogy a megreformált KAP fontos szerepet tölt be az uniós mezőgazdaság támogatásában a fenntartható gazdálkodási modellre való átállás során, miközben jövedelemtámogatást biztosít a mezőgazdasági termelőknek és az élelmezésbiztonságot is előmozdítja.

Az új KAP stratégiai tervek megfelelő eszközt jelentenek a KAP szakpolitikai célkitűzéseinek integrált módon történő megvalósításához, mivel a tagállamok e tervek segítségével dolgoznak ki és hoznak válaszintézkedéseket a területükön felmerülő kihívásokra, a célkitűzések rangsorolása, valamint az elérhető források hatékony és eredményes felhasználása mellett.

A tervek szerint **a gazdaságok jövedelme, a gazdasági fenntarthatóság és a mezőgazdasági ágazat rezilienciája továbbra is támogatást élvez** az egész Unióban. A feltételhez kötött közvetlen jövedelemtámogatás és a korszerűsítési beruházások a mezőgazdaság életképességének és az élelmezésbiztonságnak a kulcselemei az EU-ban. Hatékonyságuk és célirányosságuk folyamatos figyelmet érdemel.

A szélsőséges időjárási események és a globális geopolitikai bizonytalanságok gyakoribbá válása **szükségessé teszi a kockázatkezelési eszközök megerősítését és** uniós vagy nemzeti rendszereken keresztül történő **fokozottabb alkalmazását** az egész Unióban, amit proaktív intézkedéseknek kell kísérniük a kiváltó okok kezelése és a gazdaságok ellenálló képességének középtávú növelése érdekében. Ugyanakkor döntő fontosságú, hogy nagyobb hangsúly kapjon a gazdaságok jövedelmezősége, az innováció, technológia, digitalizáció, képzés és tanácsadás, valamint a tudáshoz való hozzáférés.

A tervek **potenciálisan hozzájárulhatnak az éghajlatváltozás mérsékléséhez**, különösen a szénmegkötés fokozásával, **míg az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás kihívásai** releváns gazdálkodási gyakorlatokat és beruházásokat igénylő, **holisztikusabb és hosszabb távú megközelítést tesznek szükségessé**.

A tervek **előrelépést mutatnak a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás terén,** különösen a talajt és a vegyi anyagoktól való függőség csökkentését illetően. További erőfeszítéseket lehetne tenni a fenntartható vízhasználat és a szennyezőanyag-kibocsátás terén. Az ökoszisztéma-szolgáltatások javítása, valamint az élőhelyek és a tájak megőrzése útján a tervek **a biológiai sokféleség csökkenésének megállításához és visszafordításához is hozzájárulhatnak**. A **biodiverzitással**

([26]) A mezőgazdaság termelékenységét és fenntarthatóságát célzó európai innovációs partnerség.

kapcsolatos igények nagyságrendje azonban szükségessé teszi az ígéretesebb rendszerek **nagyobb lefedettségét** (különösen az intenzívebb művelés alatt álló uniós földterületeken), megfelelő pénzügyi támogatással alátámasztva.

Egyes ágazatokban a gazdasági, társadalmi és környezeti sebezhetőségeket és előnyöket magukban foglaló **holisztikusabb megközelítésekre** lesz szükség: például az állattenyésztés támogatása a kibocsátások további csökkentésében, ám fokozva a külterjes állattenyésztési rendszereknek a biológiai sokféleségre, szénmegkötésre, tájakra, kulturális örökségre és vidéki megélhetésre gyakorolt pozitív hatását.

A tervek által támogatott gyakorlatok és beruházások miatti **hatások számszerűsítése** további munkát igényel; a Bizottság jelenleg végzi a tervek szerinti intézkedések éghajlati hatásainak becslésére szolgáló releváns módszertanok kidolgozását.

A **mezőgazdasági munkakörülményekre** helyezett új hangsúly és a **nemek közötti egyensúlyhiányra** való odafigyelés révén a tervek segíthetik a társadalmi fenntarthatóság előmozdítását. A tervek **a gazdálkodás újjáélesztésére irányuló erőfeszítéseket** is mutatnak – a fiatalabb generáció és a mezőgazdasági ágazaton kívüli egyéb szereplők bevonásával. Az állatjólét is nagyobb figyelmet kap.

A vidéki térségek sokféle társadalmi-gazdasági igényére adott válaszokkal kapcsolatos nagyobb elvárások **erősen támaszkodnak a LEADER-re** és az **okos falvak** fejlesztésére a fejlődési egyenlőtlenségek csökkentése érdekében. Ezen igények további kezeléséhez kulcsfontosságú lesz az egyéb uniós és nemzeti alapokkal, valamint a jogszabályokkal való komplementaritás ([27]).

A tervek eredménye nagyban függ **a gazdálkodói közösség elkötelezettségének szintjétől**. Külön figyelmet kell fordítani a fenntartható önkéntes gazdálkodási gyakorlatok (azaz az ökorendszerek és a vidékfejlesztési beavatkozások) nagy fokú terjedésének biztosítására, különösen azért, mert az inflációs nyomás és a növekvő alternatív költségek miatt kihívást jelent a megfelelő támogatási szintek biztosítása. **A tudás és az innováció** megosztása is alapvető fontosságú.

A KAP célkitűzései és végső soron **a zöld megállapodás céljainak elérése** felé történő általános előrehaladás **a tervek hatókörén kívül eső szabályoktól és/vagy pénzügyi támogatástól**, valamint egyéb külső tényezőktől, például a piacok és a fogyasztói preferenciák alakulásától **is függ**.

A Bizottság továbbra is együttműködik a tagállamokkal annak érdekében, hogy biztosítsa a tervek zökkenőmentes végrehajtását, fenntartva azok általános törekvését, és megfelelő megoldásokat találjon a célkitűzések eléréséhez.

A tervekben rejlő lehetőségek kiaknázása érdekében a végrehajtás során a tagállamoknak és a Bizottságnak különös figyelmet kell fordítaniuk a következőkre: a készségek, a képzés és a tanácsadói kapacitás megerősítése minden szinten; a bevált gyakorlatok cseréjének előmozdítása a tagállamok és az érdekelt felek jobb orientálásához; a konkrét beavatkozások adminisztratív terheinek csökkentése; a végrehajtás és az eredmények nyomon követése (valamint szükség esetén a tervek kiigazítása).

([27]) Az uniós vidéki térségek hosszú távú jövőképéről szóló 2024. évi bizottsági jelentés kitér majd arra, hogy miként fokozható a vidéki területek támogatása.